

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298 7033

Міністерство юстиції України

Офіс Генерального прокурора
(до відома)

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності державної установи «Львівська установа виконання покарань (№19)», у якій на час відвідування НПМ утримувались 835 ув'язнених та засуджених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення 16 березня 2023 року відвідування державної установи «Львівська установа виконання покарань (№19) (далі – Установа, ВК), як місця несвободи, для виконання функцій національного превентивного механізму, встановлено, що в Установі порушуються вимоги статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», якими передбачено, що особам, взятим під варту, забезпечуються належні умови, що відповідають правилам санітарії та гігієни.

Норма площі в камері для однієї взятої під варту особи не може бути менше 2,5 м².

На час відвідування Установи в камерному приміщенні № 147 утримувалось 10 осіб, при тому, що згідно із наданою адміністрацією інформацією щодо норми площі камерних приміщень Установи, загальна площа цього камерного приміщення складала 17,1 м², тобто 1,71 м² на одного ув'язненого.

У камерному приміщенні № 96, площа якого 17,7 м², фактично трималось 12 осіб, тобто площа на одного ув'язненого складала 1,5 м².

Також порушення норм площі на одного ув'язненого та засудженого було встановлено у камерних приміщеннях 5, 6, 7, 11, 56, 60, 62, 67, 69, 98, 100, 105, 118, 119, 131, 135, 141, 142, 143, 160 та 161.

Така ситуація потребує негайного виправлення, оскільки виступає приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини та призначення виплат значних сум коштів в якості моральної компенсації за перебування у таких умовах.

При обході спальних та побутових приміщень відділення соціально-психологічної служби для засуджених, які залишені в слідчому ізоляторі для виконання робіт з господарського обслуговування, встановлено порушення температурного режиму у деяких жилих приміщеннях.

Так, на час перевірки температура повітря у житловій секції № 11 складала 13 °С, у той час як відповідно до глави 1 розділу XXII 1 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5, у холодну пору року температура в жилих приміщеннях установ виконання покарань підтримується на рівні не нижче 18 °С.

Матеріально-побутове забезпечення деяких засуджених та ув'язнених не відповідає вимогам статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», правил 19, 20, 21 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП) та Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО).

Так, при відвідуванні підсобних та камерних приміщень Установи встановлено, що умови перебування у них не відповідають правилам санітарії та гігієни.

У корпусах більшості підсобних приміщень Установи брудно, у камерних приміщеннях наявний неприємний запах, на стелі деяких з них надмірна сирість, стіни вкриті пліснявою, значна захаращеність сумками та особистими речами, підлога та санвузли брудні, постільні речі вологі.

Туалети у деяких камерах не містять перегородок, у зв'язку з чим засуджені та ув'язнені завішують прохід до туалету простирадами.

Ліжка у більшості камерних приміщеннях розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує засудженим та ув'язненим особистого простору, що передбачено правилом 18.1 ЄПП.

У камерному приміщенні № 103 на стінах на постільних речах ув'язнених наявні рештки комах-паразитів, які при візуальному огляді дозволяють припустити про наявність у цьому камерному приміщенні клопів.

Через відсутність у камері бачків з питною водою, що є порушенням вимог пункту 8.13.5 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами

господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норма забезпечення), ув'язненні змушені вживати воду з централізованої водопровідної мережі.

Більша частина вікон відвіданих камерних приміщень не відкриваються, що обмежує доступ ув'язнених та засуджених до свіжого повітря та сприяє утворенню конденсату, вологи та плісняви.

У камерних приміщеннях відсутня наочна інформація про права ув'язнених та періодичні видання, право на користування якими визначено пунктом 1 глави 4 розділу VIII ПВР СІЗО.

При відвідуванні прогулянкових двориків встановлено, що у порушення вимог пункту 2.3 розділу III ПВР СІЗО дворики № 3, № 5, № 7, № 11 та № 12 не у повній мірі обладнано засобами для занять спортом (відсутні перекладина або бруси), дворики № 6 та № 9 взагалі не мають жодного інвентарю, у тому числі спортивного.

Окрім цього, стіни прогулянкових двориків вкриті пліснявою та потребують ремонту.

При відвідуванні збірного відділення встановлено, що камерні приміщення перебувають в антисанітарному стані. У камерах наявний неприємний запах, сирість, стіни вкриті пліснявою, через надмірну загартованість доступ до денного світла обмежений, примусова вентиляція не здійснюється. Санвузли у камерних приміщеннях збірного відділення не обладнанні дверцятами, що не дозволяє усамітнитись.

Окрім цього, у приміщеннях збірного відділення для тимчасового перебування осіб, узятих під варту, відсутні баки для питної води, змивні бачки, гучномовці, полиці настінні, вішалки та урни для сміття, що визначено пунктом 6.2 Норм забезпечення.

Під час відвідування приміщень лазні № 1 та № 2, які розташовані поряд зі збірним відділенням, встановлено, що ці приміщення перебувають в антисанітарному стані, стіни вкриті пліснявою та мають суттєві пошкодження внутрішнього оздоблення.

За інформацією працівників Установи приміщення лазні № 1 та № 2 перебувають на ремонті та не використовуються.

Однак вказане не відповідає дійсності, оскільки у цих приміщеннях було встановлено наявність вологих гумових килимків, що є свідченням нещодавнього використання цих приміщень за цільовим призначенням.

Також під час відвідування Установи встановлено надмірну загартованість вікон у деяких камерних приміщеннях. Так, у камерному приміщенні № 73 через надмірну загартованість недостатньо природного освітлення, у зв'язку з чим постійно увімкнено загальне освітлення.

Замірювання загального освітлення у камерному приміщенні № 73 здійснювалося з використанням сертифікованого приладу люксметра «Benetech Digital Lux Meter GM 1010».

На час відвідування показник загального освітлення складав 105 люкс при тому, що згідно додатку Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель», ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 № 264, освітленість робочих поверхонь спальних, житлових кімнат при загальному освітленні має складати 150 люкс.

У порушення пункту 1 глави 4 розділу VIII ПВР СІЗО для осіб, хворих на туберкульоз, при наявному в Установі інфекційному ізоляторі, не створено окрему бібліотеку. З пояснень адміністрації Установи, при необхідності, такі особи користуються книгами із загальної бібліотеки Установи.

Окрім цього, більшість наявних в бібліотеці текстів нормативно-правових актів потребують оновлення до актуальних редакцій.

В Установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила ПБ).

Зокрема, у порушення вимог Правил ПБ в деяких камерах допускається експлуатація пошкоджених розеток, електрокабелів побутових електроприладів, які втратили ізоляційні здатності, електричні лампи розжарення без захисних плафонів закритого типу, використовуються саморобні подовжувачі, що може призвести до виникнення замикання та пожежі.

Також недостатньо заходів вживається адміністрацією Установи щодо перекриття каналів надходження заборонених предметів, які можуть використовуватися засудженими та ув'язненими для вчинення злочинів.

Здебільшого заборонені предмети вилучаються у зоні, що охороняється, а не під час їх потрапляння до камерних приміщень.

З початку 2023 року в зоні, що охороняється, було вилучено 12 колюче-ріжучих предметів, а при спробі доставки такі предмети не вилучалися. Також було 43 випадки вилучення мобільних телефонів у зоні, що охороняється, а при спробі доставки тільки 9 випадків.

Окрім цього, всупереч вимог частини 4 статті 32 Кодексу цивільного захисту України та наказу МВС України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», Установа не забезпечена укриттями для захисту в особливий період населення, яке не підлягає укриттю в захисних спорудах та спорудах подвійного призначення.

Ув'язнені та засуджені, які утримуються в УВП разом із персоналом, піддаються щоденному реальному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними, відповідно, у камерах та на робочих місцях під час повітряної тривоги, обумовленої актами військової агресії РФ проти України.

Групою НПМ встановлено порушення права в'язнів на охорону здоров'я та медичну допомогу, що передбачено стаття 49 Конституції України.

Під час проведення конфіденційного спілкування до групи НПМ зверталися переважно особи, засуджені до довічного позбавлення волі, які скаржилися на бездіяльність медичних працівників та ігнорування виказаних ними скарг на здоров'я, зокрема на те, що вони тривалий час не можуть потрапити на прийом до медичних працівників.

Зазначене свідчить про неналежну взаємодію медичних працівників міської медичної частини філії ДУ «ЦОЗ ДКВС України» у Львівській області та працівниками Установи, що не забезпечує надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам.

В Установі порушуються права на працю та захист від експлуатації (стаття 43 Конституції України, стаття 4 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Конвенція Міжнародної організації праці про примусову чи обов'язкову працю № 29). Так, на виробництві засуджені працюють більше необхідної тривалості робочого часу, визначеного трудовим законодавством. Під час конфіденційного спілкування із засудженими, які працевлаштовані за строковими трудовими договорами, з'ясовано, що їх робочий день триває близько 10 годин, в той час, коли при 5-денному робочому тижні вони мають працювати не більше 4 годин на день, а працівникам, задіяним на роботах із важкими умовами праці (пекарі, кухарі), має бути встановлений скорочений робочий день. Згідно частини 1 статті 119 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, робочий тиждень не може перевищувати норму тривалості робочого часу, встановленого законодавством про працю.

Адміністрація не сприяє в оформленні пенсій за віком засудженим [REDACTED] та [REDACTED] які згідно з частиною 2 статті 122 КВК мають право на загальних підставах на призначення та отримання пенсії.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу Установи, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2⁷ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ПРОШУ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема:

1.1. Забезпечити дотримання установленної норми площі з розрахунку для однієї взятої під варту особи згідно вимогам статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», правила 10 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 18.1 Європейських пенітенціарних правил;

1.2. Привести побутові умови засуджених у відповідність вимогам статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», правил 19, 20, 21 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП) та Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО). Зокрема, провести поточні ремонтні роботи у підсобних, камерних приміщеннях Установи, приміщеннях лазні та прогулянкових двориках; встановити дверцята в санітарних вузлах камерних приміщень;

1.3. Створити окрему бібліотеку при інфекційному ізоляторі для осіб, хворих на туберкульоз, відповідно до пункту 1 глави 4 розділу VIII ПВР СІЗО;

1.4. Забезпечити в'язням достатній рівень природного освітлення згідно вимогам правила 11-б Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями;

1.5. Поновити доступ ув'язнених та засуджених до свіжого повітря згідно вимогам правила 11-а Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями;

1.6. Забезпечити засудженим та ув'язненим особистій простір, що передбачено правилом 18.1 ЄПП;

1.7. Обладнати прогулянкові дворики засобами для занять спортом згідно з вимогами пункту 2.3 розділу III ПВР СІЗО;

1.8. Забезпечити наявність у приміщеннях збірного відділення для тимчасового перебування осіб, узятих під варту, баків для питної води, змивних бачків, гучномовців, полиць настінних, вішалок та урн для сміття, що визначено пунктом 6.2 Норм забезпечення меблями, інвентарем, і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5;

1.9. Забезпечити дотримання вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417;

1.10. Забезпечити наявність наочної інформації про права ув'язнених та періодичні видання, право на користування якими визначено пунктом 1 глави 4 розділу VIII ПВР СІЗО;

1.11. Забезпечити дотримання правил санітарії та гігієни;

1.12. Привести тривалість робочого дня у відповідність вимогам частини 1 статті 119 Кримінально-виконавчого кодексу України.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

4. Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Паршакова О. (050)-967-95-51

